

2020-06-18

Nr. 7-60

Nr.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Siunčiama: reda.gabrilaviciute@tm.lt, jurga.greiciene@tm.lt, natalija.zilinskiene@tm.lt

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.353 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-4459“ projekto

1. Lietuvos prekybos įmonių asociacija („Asociacija“) susipažino su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.353 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIIP-4459“ projektu („Nutarimo projektas“) ir teikia dėl jos savo pastabas.

Dėl Vyriausybės išvados pritarti Įstatymo projektui

2. Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.353 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-4459 („Įstatymo projektas“). Tokia teigiama Vyriausybės išvada dėl Įstatymo projekto diskutuotina šiais aspektais.
3. Pirma, Įstatymo projekto tikslas – įgyvendinti 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/2161 („Omnibus direktyva“) nuostatas, kuria iš dalies keičiamos Europos Tarybos direktyvos 93/13/EEB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/6/EB („Kainų nurodymo direktyva“) nuostatos¹. Pastebėtina, kad Įstatymo projektas įgyvendina tik Omnibus direktyvos 2 straipsnio 1 dalį, kuria Kainų nurodymo direktyva papildoma nuostatomis, reglamentuojančiomis pranešimus apie kainų sumažinimą. ***Tačiau Įstatymo projektas neįgyvendina Omnibus direktyvos 2 straipsnio 2 dalies, kuria yra keičiamos Kainų nurodymo direktyvos 8 straipsnio nuostatos dėl sankcijų taikymo kriterijų.*** Kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso pakeitimas nėra pakankama Omnibus direktyvos įgyvendinimo priemonė pripažįsta ir Nutarimo projekto rengėjai, siūlydami papildomai rengti Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 40 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą. Kol atskiras įstatymas (arba galiojančio įstatymo atitinkamas pakeitimas), įgyvendinantis Omnibus direktyvos 2 straipsnio 2 dalies nuostatas, nėra parengtas, Įstatymo projektui negali būti pritarta.
4. Antra, direktyvų perkėlimo praktika, Seimo nariui registruojant įstatymo pakeitimą, yra ydinga. Už Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimą į nacionalinę teisės sistemą yra atsakinga Vyriausybė. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išvadoje dėl Įstatymo projekto nurodoma, kad Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinėje sistemoje yra parengtas Omnibus direktyvos įgyvendinimo planas, už kurį yra atsakingos Vyriausybės įstaigos. Teisingą direktyvos nuostatų perkėlimą į rengiamą nacionalinį teisės aktą užtikrina atitinkamos Vyriausybės įstaigos specialistų nuolatinis bendradarbiavimas ir konsultavimasis su Europos Komisijos atitinkamo generalinio

¹ Žr. Įstatymo projekto aiškinamąjį raštą

direktoriaus specialistais, atsižvelgimas į Europos Komisijos rekomendacijas, paaiškinimus ar gaires dėl atitinkamos direktyvos. Ypatingas dėmesys atkreiptinas į tai, kad Omnibus direktyva turi būti perkelta iki 2021 m. lapkričio 28 d., o ją perkeltantis nacionalinis įstatymas turi įsigalioti iki 2022 m. gegužės 28 d. Priėmus Įstatymo projektą, Omnibus direktyva būtų perkelta skubotai, apeinant įprastinę konsultavimosi su Europos Komisija procedūrą, kas, tikėtina, sąlygos netinkamą Omnibus direktyvos nuostatų perkėlimą.

Pastabos Įstatymo projektui²

5. **Dėl „ankstesnės kainos“ sąvokos.** Įstatymo projekte pateikta „ankstesnės kainos“ sąvoka apibrėžta neteisingai, tuo visiškai iškreipiant Omnibus direktyvos prasmę ir tikslą. Omnibus direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje, kuria Kainų nurodymo direktyva papildoma 6a straipsniu, nurodyta, kad „Ankstesnė kaina – mažiausia kaina, kurią prekiautojas taiko per laikotarpį, kuris negali būti trumpesnis nei 30 dienų iki kainos sumažinimo“. Kitaip tariant, Omnibus direktyva siekiama vartotojus apsaugoti nesąžiningos ankstesnės (referencinės) kainos naudojimo, jeigu, iš tiesų, pardavėjas per 30 dienų iki kainos sumažinimo nors dieną ar kelias naudojo mažesnę (nei siekia nurodyti pranešime apie kainų sumažinimą) ankstesnę (referencinę) kainą. Tuo tarpu Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad „Ankstesnė kaina yra laikoma mažiausia kaina, kurią pardavėjas taikė ne trumpesnę negu 30 dienų laikotarpį iki kainos sumažinimo“, kas suponuoja reikalavimą nurodyti mažiausią kainą, taikytą (fiksotą) bent 30 dienų iš eilės iki kainos sumažinimo (kas dažnai yra neįmanoma dėl kainų pasikeitimų per nurodytą 30 dienų laikotarpį). Todėl siūlytina pažodžiui perkelti „ankstesnės kainos“ sąvoką taip, kaip ji apibrėžta Kainų nurodymo direktyvos 6a straipsnyje.
6. **Dėl išimties greitai gendančioms prekėms.** Omnibus direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje, kuria Kainų nurodymo direktyva papildoma 6a straipsniu, nurodyta, kad valstybės narės gali nustatyti skirtingas taisykles prekėms, kurios gali sugesti arba kurių galiojimo trukmė yra trumpa. Atsižvelgiant į šią Omnibus direktyvos teikiamą išimtį, **siūlome numatyti, jog Įstatymo projektas netaikomas greitai gendančioms prekėms, kaip ši sąvoka apibrėžta 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/633 dėl įmonių vienių kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, taip pat prekėms, kurių tinkamumo vartoti terminas greitai pasibaigs.** Tokį siūlymą grindžiame šiais argumentais:

Pirma, ūkio subjektų, vykdančių mažmeninę prekybą greitai gendančiomis prekėmis nespecializuotose parduotuvėse veiklą, šių prekių asortimentas siekia kelis tūkstančius SKU, o jų kainos kinta itin dažnai. Todėl praktikoje yra itin sudėtinga sisteminti ir sekti informaciją apie kiekvienos greitai gendančios prekės (kurios sumažintą kainą būtina palyginti su ankstesnėmis kainomis, galiojusiomis 30 dienų iki kainos sumažinimo) kainos galiojimą, tai reikalauja neadekvačių darbo jėgos ir laiko sąnaudų. Be to, ūkio subjektai yra priversti tokia informaciją kaupti, archyvuoti. Reikalavimo sekti ankstesnes kainas, galiojusias 30 dienų iki kainos sumažinimo, įgyvendinti didelė ūkio subjektų dalis (ypač mažos parduotuvės) net neturi programinių, sisteminių priemonių, pakankamų žmogiškųjų išteklių.

Antra, greitai gendančių prekių kainodaros specifika lemia tai, kad mažiausia kaina, galiojusi 30 dienų iki kainos sumažinimo, dažniausiai neatspindi reguliarios (įprastai pardavėjo taikomos) kainos, todėl jos nurodymas tuo tikslu, kurio siekia Omnibus direktyva, yra beprasmis. Pavyzdžiui, jeigu pardavėjas birželio 1 d. buvo sumažinęs prekę, kuri įprastai kainuoja 5 Eur, kainą iki 3 EUR dėl to, kad greitai turėjo baigtis jos galiojimo terminas, o birželio 2 – 30 dienomis vėl taikė įprastinę 5 Eur kainą, tai, norėdamas liepos 1 d. skelbti tokios prekės išpardavinimą už 4 Eur, jis iš viso

² Pažymėtina, kad Asociacija pritaria Nutarimo projekto 3 ir 4 punktuose pateiktiems pasiūlymams, todėl dėl jų nepasisako.

negalėtų komunikuoti kainos sumažinimo (akcijos), nes mažiausia kaina, galiojusi 30 dienų iki kainos sumažinimo, yra 3 EUR. Taigi, *Įstatymo projekto nuostatų taikymas greitai gendančioms prekėms iš esmės apribos pardavėjų galimybes skelbti šių prekių kainų sumažinimą (akcijas).*

Galiausiai, pastebėtina, jog vartotojai žino greitai gendančių prekių kainas (arba, mažiausiai, aiškiai suvokia kainos ribas), todėl šioje rinkoje veikiantys ūkio subjektai negali „išpūsti“ ankstesnių (referencinių) kainų, nes tokie nesąžiningi veiksmai bus iš karto pastebėti vartotojų.

7. Dėl įstatymo projekto įsigaliojimo termino. Atsižvelgiant į tai, jog Omnibus direktyvoje nurodyta, kad ją perkeltantis nacionalinis įstatymas turi įsigalioti iki 2022 m. gegužės 28 d., siūlome nustatyti, kad Įstatymo projektas įsigalioja 2022 m. gegužės 28 d.

Pagarbiai

Direktorė

Rūta Vainienė